

Jednotná a výlučná ochrana zeměpisných označení v Evropské unii je za dveřmi

Vyrábíte autentický, lokální a tradiční výrobek v jakémkoliv oboru lidské činnosti a přejete si, aby jeho název, zeměpisný původ i výrobní postup byly chráněny zákonem proti zneužití, napodobování a padělání?

Od 1. prosince 2025 máte jedinečnou příležitost si takovou ochranu zajistit na území Evropské unie jako celku a budete-li mít exportní úmysly mimo území Evropské unie, tato ochrana vám umožní i její jednoduché rozšíření do více jak 70 zemí světa.

Evropská unie již desítky let umožňuje tuto formu ochrany na svém území pro potraviny, zemědělské produkty, víno a lihoviny¹ a od 1. prosince 2025 umožní takovou ochranu i výrobcům řemeslných a průmyslových výrobků.² Cílem je chránit a rozvíjet kulturní dědictví bez ohledu na segment trhu a v dnešním globalizovaném světě podporovat lokální produkci v udržitelných podmínkách. Není sporu o tom, že nová generace spotřebitelů na takové výzvy slyší čím dál silněji a není od věci takové příležitosti využít i ze strany výrobců. Kdo by neznal takové pojmy jako Jablonecká bižuterie, Český granát, České sklo, Železnobrodské figurky, Vamberecká krajka, Chodská keramika, Karlovarský porcelán apod. Samozřejmě se tím otevírá i možnost objevit nové, či spíše staronové výrobky, které dokážou naplnit svou výjimečností přání zákazníka a takovou ochranu si zaslouží. Příkladem mohou být České skleněné vánoční ozdoby nebo Perličkové ozdoby z Poniklé.

Již od podzimu 2023, kdy bylo přijato Evropským parlamentem nové nařízení č. 2023/2411, probíhá napříč Evropskou unií propagační kampaň, která připomíná již etablovanou a úspěšnou právní ochranu názvů výrobků zemědělského zboží a edukuje veřejnost o nových možnostech pro zboží průmyslové. Takovou akcí byla 12. března 2025 i konference v České republice pořádaná Úřadem průmyslového vlastnictví ve spolupráci s Evropskou komisí a Úřadem duševního vlastnictví Evropské unie (EUIPO). Zástupci těchto institucí přednesli důležité a užitečné informace o unijním právním rámci této ochrany průmyslových práv včetně jejich vymahatelnosti a dozoru nad jejich dodržováním na trhu. O své zkušenosti se podělili i samotní výrobci a uživatelé chráněných zeměpisných označení. Všechny podstatné informace o nově zaváděné právní ochraně jsou trvale k dispozici i na stránkách Úřadu průmyslového vlastnictví a EUIPO.³

¹ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1143](#) o zeměpisných označeních pro víno, lihoviny a zemědělské produkty, jakož i zaručené tradiční speciality, a o nepovinných údajích o jakosti pro zemědělské produkty, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2019/787 a (EU) 2019/1753 a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012.

[Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 1308/2013](#) ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007.

[Nařízení Evropského Parlamentu a Rady \(EU\) 2019/787](#) ze dne 17. dubna 2019 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů a o zrušení nařízení (ES) č. 110/2008.

² [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2023/2411](#), o ochraně zeměpisných označení řemeslných a průmyslových výrobků a o změně nařízení (EU) 2017/1001 a (EU) 2019/1753.

³ <https://upv.gov.cz/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni>

Shrňme si tedy to podstatné.

Co jsou řemeslné a průmyslové výrobky?

Řemeslné výrobky jsou výrobky vyráběné výhradně ručně nebo pomocí ručních či digitálních nástrojů nebo mechanickými prostředky, kdykoli je ruční práce důležitou součástí hotového výrobku.

Průmyslové výrobky jsou výrobky vyráběné standardizovaným způsobem, včetně sériové výroby a výroby pomocí strojů.

Nové nařízení se vztahuje na všechny řemeslné a průmyslové výrobky s výjimkou těch, které jsou vymezeny v nedávno revidovaném nařízení o zeměpisných označeních pro zemědělské odvětví⁴.

Které řemeslné a průmyslové výrobky budou podle nových pravidel chráněny?

Aby mohly být chráněny na úrovni Evropské unie, musí řemeslné a průmyslové výrobky splňovat následující **tři kritéria**:

- (1) výrobek musí pocházet z určitého místa, regionu nebo země;
- (2) jeho kvalita, pověst nebo jiná vlastnost musí být v podstatě přičitatelná jeho zeměpisnému původu a
- (3) alespoň jeden z jeho výrobních kroků musí probíhat ve vymezené zeměpisné oblasti.

Jaké jsou základní kroky k získání ochrany?

Řízení o zápisu zeměpisného označení do rejstříku EUIPO bude probíhat ve dvou fázích:

- ✓ Nejprve výrobci z České republiky podají svou žádost o zápis zeměpisného označení na **vnitrostátní** úrovni, a to u Úřadu průmyslového vlastnictví České republiky (ÚPV)
- ✓ Následně budou žádosti, které projdou úspěšně národní fází, postoupeny do EUIPO, kde budou podléhat finálnímu posouzení **na úrovni Unie** a zápisu do rejstříku EUIPO.

<https://www.euipo.europa.eu/cs/gi-hub/ci-regulation>

⁴ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/1143](#) o zeměpisných označeních pro víno, lihoviny a zemědělské produkty, jakož i zaručené tradiční speciality, a o nepovinných údajích o jakosti pro zemědělské produkty, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, (EU) 2019/787 a (EU) 2019/1753 a zrušuje nařízení (EU) č. 1151/2012.

Řízení o zápisu zeměpisných označení

1. Vnitrostátní řízení o žádosti - ÚPV

2. Řízení o žádosti na úrovni EU

upv.gov.cz

7

Jak se nyní na udělení ochrany připravit?

Skupiny výrobců by měly začít připravovat podklady pro svou žádost. Jednou ze základních podmínek je vytvořit subjekt s právní osobností (nejčastěji spolek), který sdružuje místní výrobce a umožní jim hájit jejich společné zájmy, v počátku především spolupracovat na zpracování a podání žádosti o zápis zeměpisného označení. Nedílnou a povinnou součástí žádosti jsou dva dokumenty Specifikace a Jednotný dokument (tj. výtah hlavních bodů Specifikace). Ta musí obsahovat název a druh výrobku, vymezení území, kde výroba (nebo její část) probíhá, popis výrobku, proces výroby (postupy, suroviny, nástroje) a vyjádření příčinné souvislosti mezi vlastnostmi nebo pověstí výrobku a jeho zeměpisným původem. K tomu je vhodné shromáždit i důkazy (historické dokumenty, ocenění, dobové záznamy v tisku, výstavy, prezentace apod.). Žádosti bude možné podávat u ÚPV od 1. prosince 2025.

Důležité je na tomto místě připomenout, že stávající národní ochrana na území České republiky zanikne ke dni 1. prosince 2026. Je tedy na českých výrobcích, kteří tato zeměpisná označení aktivně užívají a čerpají právní ochranu z národní legislativy, aby využili roční přechodné období, ve kterém mohou poměrně jednoduše přenést stávající národní ochranu na unijní úroveň, a zachovat tak její kontinuitu na českém území a rozšířit její účinky na území celé Evropské unie. Výhodou tohoto přechodného postupu je přímý zápis do rejstříku EUIPO bez fáze zveřejnění žádosti pro uplatnění námitek ze strany třetích osob. Protože je Česká republika i Evropská unie členem mezinárodního systému ochrany zeměpisných označení⁵, týká se

⁵ [Lisabonská Dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu](#) (pdf, 125 kB) ze dne 31. 10. 1958, revidovaná ve Stockholmu dne 14. 7. 1967, změněná dne 28. 9. 1979 (vyhl. č. 67/1975 Sb., ve znění vyhl. č. 79/1985 Sb.).

[Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/1753](#) ze dne 23. října 2019 o opatřeních Unie po jejím přistoupení k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních (v právních předpisech EU).

[Rozhodnutí Rady \(EU\) 2019/1754](#) ze dne 7. října 2019 o přistoupení Evropské unie k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních.

přechodné období i možnosti udržet stávající mezinárodní ochranu zeměpisných označení v zemích Lisabonské dohody a rozšířit ji i do zemí Ženevského aktu.

Samozejmě i zcela nově zapsaná zeměpisná označení v Evropské unii mají kdykoliv možnost využít mezinárodní ochranu v zemích Ženevského aktu.

Proč je ochrana pro řemeslné a průmyslové výrobky výhodná?

Autentické řemeslné a průmyslové výrobky, které jsou zakořeněny v určité zeměpisné oblasti, mohou čelit nekalé konkurenci kvůli padělaným a méně hodnotným kopiím, což významně poškozuje hospodářské výsledky oprávněných výrobců, znevažuje tradiční řemeslné profese a vede k úbytku pracovních příležitostí v dotčených, často i turisticky významných lokalitách. Chráněné zeměpisné označení může tyto důsledky zásadně eliminovat. Pomůže spojit místní výrobce s cílem jasně vymezit výrobu a území, nastavit kontrolní mechanismy, řešit případné inovace. Tím snazší může být pak i vymáhání práv v případě jejich porušování. Nedílnou součástí systému unijní ochrany zeměpisných označení, která k obraně přispívá, je zákonem stanovená kontrolní činnost příslušných orgánů členských států Evropské unie na trhu⁶. Na území České republiky je v případě řemeslných a průmyslových výrobků orgánem dozoru nad trhem především Česká obchodní inspekce. Dozor nad dodržováním ochrany zeměpisných označení pro řemeslné a průmyslové výrobky bude vyplývat přímo ze zákona na ochranu spotřebitele. Jeho novela je součástí komplexní novely zákona o ochraně označení původu a zeměpisných označení⁷, která byla dne 5. srpna 2025 publikována pod číslem 277 ve Sbírce zákonů. Její účinnost je stanovena 15. dnem po jejím vyhlášení, tj. ode dne 20.8.2025. Nelze opomenout, že tento systém je výhodný i z hlediska finančních nákladů, neboť podání a projednání žádosti na vnitrostátní úrovni je zpoplatněno pouze částkou 1 000 Kč (na rozdíl od ochranných známek, kde základní poplatek činí nejméně 5 000 Kč) a na unijní úrovni je proces bezplatný.

Na závěr stojí za zmínku v současné době aktivně probíhající komunikace mezi Úřadem průmyslového vlastnictví a některými výrobci a jejich zastřešujícími svazy o využití přechodného období pro udržení a rozšíření ochrany pověstných českých zeměpisných označení. Určitě držíme palce!

[Ženevský akt Lisabonské dohody](#) (pdf, 906 kB) o označeních původu a zeměpisných označeních a Prováděcí řád k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních, přijaté dne 20. května 2015 diplomatickou konferencí v Ženevě (Česká republika je smluvní stranou Ženevského aktu od 2. září 2022). [Společný prováděcí řád k Lisabonské dohodě](#) (pdf, 288 kB) o ochraně označení původu a jejich mezinárodním zápisu a k Ženevskému aktu Lisabonské dohody o označeních původu a zeměpisných označeních, ve znění účinném od 14. července 2023 .

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020 ze dne 20. června 2021 o doзору nad trhem a souladu výrobků s předpisy a o změně směrnice 2004/42/ES a nařízení (ES) č. 765/2008 a (EU) č. 305/2011 Zákon č. 87/2023 Sb., o doзору nad trhem s výrobky a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o doзору nad trhem s výrobky).

⁷ [Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení](#) a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.